

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
ТА ГРАФІКИ**

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

**15 травня 2024 року
м. Одеса**

ОДЕСА – 2024

УДК: 378:37.09:7-057.86(08)

**Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 17 від 27.06.2024р.)**

Упорядники: Твердохлібова Я. М., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки;

Спасскова О. П., кандидат мистецтвознавства, асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки.

Рецензенти: Ракович В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету;

Бартенева І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 травня 2024 р., м. Одеса) / упоряд. Я. М. Твердохлібова, О. П. Спасскова. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2024. – 116 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи», яка відбувалася у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 15 травня 2024 року.

Збірник призначений для науковців (докторанти, аспіранти, магістранти), здобувачів вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, педагогічних працівників різних типів закладів освіти, художників, дизайнерів, представників творчих спілок, арт-ринку.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

пастухів – казка підноситься високо над світом, у якому вона виникла, по-новому висвітлюючи та пояснюючи його. У цьому і її істотна риса, і її краса.

Звісно, зображуючи казкове царство як звичайний світ людей, художник неминуче вступить у повне і неприпустиме сперечання з оповідачем-казкарем. Не можна й не бачити йому, як несхожа поетична мова казки з будь-якою іншою, «не казковою». Можливість неможливого, з якої починається казка, без якої казки немає, зрештою виникає й у казкових ілюстраціях, визначаючи їх поетику. Це і відкриває дорогу умовним художнім способам, щобільше – зобов'язує до них.

Використання художніх прийомів народного мистецтва видається глибоко виправданим ще й тому, що умовна мова ілюстрації передбачає глядача однодумця, залученого до творчості. Рубіж, що розділяє глядача та художній твір, виявляється подоланим несподівано та непомітно. Залучений до «силового поля» ілюстрації, глядач думає, фантазує разом з художником, продовжуючи розпочату роботу, і поєднується з ним. Саме це тільки й означає, що ілюстрація виконує покладене на неї завдання – працює, як кажуть художники.

Умовність входить у «дитячу» ілюстрацію різними шляхами і по-різному проявляється. Багато художників уникають пригладженості малюнка та живопису, ремісничої «чистоти роботи». Технічні засоби оголюються, виставляються напоказ так, щоб і думки не було, ніби зображене – справжнє, натуральне, і разом, щоб видима краса техніки сама собою радувала і захоплювала.

Ольга ТАРАСЕНКО

*доктор мистецтвознавства, професор кафедри
образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса*

Ольга ОЛІЙНИК

*магістрантка 1 р. н.,
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського», м. Одеса*

**МЕТОДИКА ПОШУКУ ТА ВИРІШЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ В
ЖИВОПИСНІЙ ТЕМАТИЧНІЙ КОМПОЗИЦІЇ «РІЗДВО»**

Ключові слова: іконографія, Різдво, простір, світло, ангели, контекст європейського мистецтва.

Протягом століть художники черпали натхнення зі Святого Письма. Різдво – один з головних сюжетів християнського мистецтва. Проте сама Біблія мало говорить про цю ключову в історії людства, подію. Євангелія від Луки описує нічну появу пастухам ангела, який сповіщає їм «велику радість, що буде радістю всього народу». Текст Євангелія від Матвія розповідає про «мудреців зі сходу, що йдуть за зіркою, яка веде їх до «царя юдейського». За століття іконографія художнього простору Різдва зазнавала суттєвих трансформацій. Так на найдавніших відомих людству зображеннях ми не побачимо звичних для нас Марію з Йосипом, пастухів та ангелів. Там присутні лише ясла з немовлям та декілька звірів – віл, осел і двоє птахів, що харчуються хлібом із кошика. Всі вони мають своє символічне значення. Віл і осел залишаються в іконографії Різдва ще на багато століть. Позначаючи важливість приходу Месії для всіх народів, трьох «мудреців зі сходу», що нестимуть дари Богородиці з немовлям, почнуть зображати у III столітті. У VI столітті в іконографії Різдва почнуть зображати Йосипа.

Однак ангели та небесне військо, про яких згадують євангелісти, у зображенні сцени Різдва з'являться лише у VIII столітті, поступово стаючи невід'ємним елементом традиційної композиції. Зі Священного Писання нам відомо про існування певної ієрархічної структури небесного ангельського світу. Оскільки число ангелів незліченно велике, Премудрість Божа заснувала дивний порядок у цьому небесному воїнстві, створивши ангельську ієрархію та підпорядкувавши чини один одному так, що вищий ангельський чин повідомляє своє знання про Бога нижчому. Так художники стали інтерпретаторами сутностей, що не мали форми та перетворили ангела, що приходить до людини радше у вербальній формі, на втілення краси. Слово «ангел» стало можливістю вільного художнього вираження суб'єктивних фантазій та уявлень про ідеальне.

В основу тематичної композиції О. Олійник «Різдво» покладено ідею католицької традиції «Адвентус» – часу радісного очікування чудесного приходу у світ Спасителя. Протягом чотирьох тижнів, що передують Різдву, запалюються свічки. Свічка – це символ, який нагадує нам слова з Євангелія, що Ісус є світло для

світу. Відповідно, чим ближче до Різдва, тим яскравішим стає світло. Головний задум – передати радісну, урочисту атмосферу свята, що уособлює оновлення і символізує перемогу світла над темрявою.

Рухаючись у напрямку від змісту до форми було визначено характер композиційної побудови, її тональне та колористичне вирішення. В композиції Олійник "Різдво" зображено момент сходження Віфлеємської зірки. В передчутті великого дива посеред мовчання глибокої ночі з'являються три ангели – безплотні духовні істоти, що належать небу, обдаровані розумом, свобідною волею і почуттями. Радість звучить в урочистому вигляді ангелів. Краями свого одягу ангели ледь торкаються землі. Посередники між двома світами за мить нестинуть радісну звістку людям. Погляди ангелів, сповнені відтінками тихої радості і смутку, спрямовані в далечінь – до зірки, якої ми не бачимо. Один з ангелів сумний і задумливий, як нагадування про майбутні страждання новонародженого немовляти.

Для створення емоційних образів небесників було обрано композицію, яка основана на симетрії, що з давніх часів оцінювалося як наближення до прекрасного ідеалу краси та спокою. Надихаючись виразною художньою мовою Сандро Ботічеллі та його твором «Містичне Різдво» (1500), ангелів в небі було розташовано так, що вони утворюють коло – своєрідний німб слави і торжества. Їхні постаті, що розташовані ближче до країв, ніби наближаються до глядача. Під час пошуку оптимальних пропорцій полотна, які б найкращим чином відповідали змісту твору, нами було обрано вертикальний формат, який сприяє передачі настрою святкової піднесеності та урочистості.

Все в композиції підпорядковано єдиному задуму – за допомогою протиставлення світлого і темного акцентується увага на загальній ідеї твору. Архітектурні форми символізують ідею будівництва, дбайливе ставлення до культурної спадщини та традицій світового мистецтва. Ангели, як відблиск Першого Світла, зображені на тлі безкінечного синього нічного неба, що домінує над невеличкою смужкою земного світу. Як і на роботах Жоржа де Латура світло різко контрастує з темним, майже чорним небом. Колорит, а саме золотисто-вохристі тони світла, що посилені темно-синім тлом картини, відіграє роль основного художнього засобу побудови символічного простору композиції. Яскраве неземне сяйво та золоті крила ангелів підсилюють відчуття святкової атмосфери. Синій творить образ

простору без меж. Синій – символ небесних істот, місце проживання Бога, у XII столітті волошковий колір перетворився на один з невід'ємних атрибутів Діви Марії. Середньовіччя – час появи вітражного мистецтва, у синіх відтінках яких відобразилося нове уявлення про небо та світло.

У церкві Архістрати́га Михаїла в селі Підбері́зці на Львівщині збереглась унікальна пам'ятка українського церковного малярства – це розписи пензля Модеста Сосенка. Аскетичні лики святих художник українського модерну зобразив на синьому тлі. Золото символізує прояв божественної присутності. У створеній нами композиції «Різдво» тональні та кольорові контрасти посилюють виразність, виділяють головне. Істотною та характерною ознакою виступає лаконізм, простота та ясність образотворчої мови. Створена нами композиція «Різдво» є синтезом впливів мистецтва італійського кватроченто, бароко, прерафаелітів, символістів, а саме Едварда Берн-Джонса, та митців українського модерну. Композиція «Різдво» – запрошення у містеріальний простір цілковитого спокою, миру та злагода.

Яніна ТВЕРДОХЛІБОВА

*кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса*

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

***Ключові слова:** художньо-педагогічна освіта, вчитель, освітній вектор, виховання, методика, навчально-методичний комплекс дисциплін, методи навчання.*

Педагогічна праця учителя образотворчого мистецтва – один із найбільш складних і творчих видів професійної діяльності. Вчитель в цій сфері діяльності є людським капіталом, духовним ресурсом для розвитку культури свого народу. Від професіоналізму майбутнього учителя образотворчого мистецтва, рівня його

Зміст

Бартенєва І., Фазлуєв В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування до формування естетичної культури здобувачів освіти.....	3
Богайчук Л., Гвоздьова О. Образ Тараса Шевченка у творчості сучасних художників.....	7
Бредньова В., Прохорец І. Особливості методики графічної підготовки студентів молодших курсів на сучасному етапі.....	10
Брянський Г. Сенс педагогічно-мистецької творчості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у новітніх освітніх реаліях.....	13
Волинська О. Національна мистецька освіта України: досвід Галичини.....	17
Ворніков В. Формування толерантного менталітету особистості в світлі сучасних принципів навчання: інтегративна єдність мистецтва й педагогіки.....	20
Главенчук О. Метод викладання. Девіз викладача і здобувача освіти: «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти – потенційна виставкова робота».....	25
Гоманюк В. «Кодима-фест» – творча лабораторія Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Б. Грекова (досвід практичної роботи 2016-2019 н. р.).....	32
Ейвас Л. Самобутність професійного мистецтва витинанки дніпровського регіону.....	34
Ейвас Л., Губа А. Народна обрядова символіка у декоративних композиціях сучасних українських митців.....	37
Ковальов О., Мірошниченко Н. Історично-мистецькі основи етнокультурної спадщини Сіверщини.....	41
Котова О., Лі Сяосюань Орнаментальні особливості у методиці створення портретного образу в декоративній скульптурі.....	46
Красюк І. Освітні втрати та шляхи їх подолання в умовах воєнного стану.....	48
Крижевська С Необхідні складові підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.....	52
Литовченко Н., Поступаленко Р. Популяризація українського мистецтва за кордоном під час війни.....	54
Лоза Н., Борисюк З. Анімалістика у художньому ткальстві. Шлях у пошуку художнього образу у навчанні здобувачів вищої освіти художньо-графічного факультет.....	57
Малік О. Артрезиденція «Ціна свободи» – новації в творчому середовищі візуального мистецтва України.....	59
Мунтян С. Значення Петриківського розпису в сучасному мистецтві.....	61
Орос І. Сучасні інтерактивно-розвивальні методи навчання майбутніх художників-педагогів: поєднання друкованої та комп'ютерної графік.....	63

Петренко О., Люта Д. Петриківський розпис у його культурно-історичному й художньо-педагогічному вимірах.....	68
Петренко О., Щербакова Л. Естетично-ментальні параметри побудови індивідуальної роботи зі студентами в межах курсу «Художньо-прикладна графіка».....	72
Петрук Р., Воронюк А. Досвід розпису монументального об'єкта під керівництвом Володимира Прядки.....	77
Петрук Р., Прокопенко Г. До питання розробки монументального об'єкта як навчального завдання.....	79
Ракович В. Синтез традиційних і сучасних підходів під час вивчення матеріалознавства у живописі.....	81
Резніченко Г. Тарас Шевченко в українському образотворчому мистецтві.....	85
Смичковська О., Бредньова В. Удосконалення підходів до навчання онлайн на практичних заняттях з графічних дисциплін.....	88
Спасскова О. Дослідження декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини XVII – XVIII ст. у виданнях з книжкової колекції Бібліотеки Університету Ушинського.....	91
Спасскова О., Ван Сює Питання традицій та інновацій у підготовці магістрантів-художників із КНР.....	94
Спасскова О., Владиченко-Переверзева М. Вплив народного мистецтва на українську книгу для дітей 60-тих років XX століття.....	97
Тарасенко О., Олійник О. Методика пошуку та вирішення художнього простору в живописній тематичній композиції «Різдво».....	99
Твердохлібова Я. Методична підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.....	102
Харитонова І. Обґрунтування щодо ведення дисциплін «Робота на пленері», «Практика на пленері» елементарного підрівня початкової мистецької освітньо-виховної діяльності КЗПСО «Мистецька школа №15 імені Т. І. Боевої м. Одеси».....	107
Шевчук Т. Візії війни в сучасній українській політичній карикатурі та постері.....	109
Школьник О. Тема козацтва в образотворчому мистецтві як засіб формування патріотизму і національної ідентичності особистості: історичний аспект.....	117

Наукове видання
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ
Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Одеса, 15 травня 2024 року